

CONCEPT MANAGEMENT LETTER 2024

Gemeente Oosterhout

Aan:

het college van B&W van
gemeente Oosterhout
Postbus 10150
4900 GB Oosterhout

Rotterdam, 28 december
2024

Kenmerk: MS/ND

Geacht college,

In het kader van de aan ons verstrekte opdracht tot controle van de jaarrekening 2024 van gemeente Oosterhout brengen wij met deze management letter verslag uit over onze bevindingen naar aanleiding van onze interim-controle. Voor een nadere omschrijving van onze opdracht, de reikwijdte en aanpak van onze controle en overige afspraken verwijzen wij naar de opdrachtbevestiging 2024.

Deze management letter bevat onze belangrijkste bevindingen ten aanzien van de processen binnen gemeente Oosterhout en de daarin opgenomen beheersingssystemen. Wij hebben deze bevindingen en aanbevelingen afgestemd met de portefeuillehouder en concern-controller op 6 januari 2025. In deze rapportage richten wij ons met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die wij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening en onze nulmeting. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelf controlerend vermogen van uw organisatie.

Tijdens onze bezoeken aan gemeente Oosterhout komen wij ook in aanraking met andere ontwikkelingen van uw organisatie en bedrijfsvoering. We bespreken graag een aantal van die andere ontwikkelingen met u. In deze management letter besteden we daarom ook aandacht aan ontwikkelingen op andere gebieden dan de processen.

Het vervolg van onze werkzaamheden voor de controle van de jaarrekening staat gepland in april 2025. Hier zijn afspraken over gemaakt.

Op basis van Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de ‘Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten’ (ViO), is vereist dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle-cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.

Wij hopen u met dit verslag van dienst te zijn. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om een nadere toelichting op de inhoud te geven.

Met vriendelijke groet,

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

C.M. Steehouwer MSc RA
Partner en extern accountant gemeente Oosterhout

01

Dashboard
interim-controle

02

Ontwikkelingen &
aandachtspunten

03

Bevindingen
interim-controle

1. Dashboard interim-controle

1.1 Dashboard interim-controle

X

UW INTERNE BEHEERSING

- ▶ Op basis van onze observaties tijdens de interim-controle concluderen wij dat de interne beheersing en controleomgeving voor zover relevant voor onze jaarrekeningcontrole van voldoende niveau is.
- ▶ Wij kunnen nog niet altijd steunen op de interne beheersing in de processen; de VIC en onze controle is daarmee hoofdzakelijk gegevensgericht en achteraf.
- ▶ Voor het toegroeien naar een systeemgerichte controle is het volgende van belang (niet limitatief):
 - Actualiseren van gedetailleerde procesbeschrijvingen en in kaart brengen van zichtbare interne beheersingsmaatregelen.
 - Bestuurlijk agenderen van de gemeente brede (fraude)risicoanalyse.
 - Identificeren van de kwaliteit van systeemgerichte interne beheersingsmaatregelen en beschikbaarheid data-exports ter ondersteuning hiervan.
 - Verdiepingsslag van werkzaamheden, rapportering, monitoring en adviserend vermogen van VIC&A.
- ▶ Tijdens de interim-controle zijn de IT-beheersmaatregelen in kaart gebracht. Op basis van onze observaties zien wij ruimte tot verbetering met betrekking tot:
 - Procedure autorisatiebeheer (alle applicaties).
 - Procedure intrekken autorisaties bij uitdiensttreding (alle applicaties).
 - Periodieke controle op toegang en juistheid ingerichte autorisaties (alle applicaties).

STATUS PROCESSEN

ONTWIKKELINGEN & AANDACHTSPUNTEN

VIC en rechtmatigheidsverantwoording

- ▶ Belangrijkste verbeterpunten in het kader van de VIC zijn:
 - Meer kort-cyclisch uitvoeren van werkzaamheden.
 - Kwaliteitsslag in uit te voeren werkzaamheden door meer te focussen op systeemgerichte interne beheersingsmaatregelen.
 - Verdiepingsslag in rapportering en monitoring van bevindingen.
- ▶ Aanpassing van de financiële verordening in verband met de definitie van tijdigheid van melden begrotingsafwijkingen is onder handen en ligt tijdig bij de Raad ter vaststelling.

Network and Information Security 2 (NIS2)

Gemeente Oosterhout is aangemerkt als een essentiële entiteit en valt daardoor direct onder de Cyberbeveiligingswet. Uw organisatie verwacht geen grote uitdagingen bij het tijdig implementeren van de NIS2-maatregelen.

BEVINDINGEN BELANGRIJKSTE PROCESSEN

Belangrijkste bevindingen

- ▶ Memoriaal:
 - De controle op memoriaalboekingen wordt niet afgedwongen in Key2Financiën.
- ▶ Inkopen en betalingen:
 - Een compleet contractenregister ten behoeve van de controle op verplichtingen en aanbestedingen ontbreekt.
- ▶ Personeel:
 - Vaststelling op procedures van de salarisverwerker adequaat zijn worden nog niet uitgevoerd.
 - Daarnaast ontbreekt de controle op gehanteerde parameters in de salarisverwerking.
- ▶ Participatiewet:
 - Functiescheiding in het proces ontbreekt.
 - De beoogde kwaliteitstoetsen zijn nog niet uitgevoerd in 2024.
- ▶ Sociaal Domein - WMO:
 - Functiescheiding in het proces ontbreekt.
 - De beoogde kwaliteitstoetsen zijn nog niet uitgevoerd in 2024.
 - Vastlegging van de identiteitscontrole is van onvoldoende niveau gebleken in 2024.

	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	Impact IT	VIC
Planning & Control	☹	☹	—	—
Memoriaalboekingen	☹	☹	—	—
Inkopen & Aanbestedingen	☺	☹	☹	—
Personeel	☺	☹	☹	☺
Inhuur personeel	☺	☺	☹	☺
Participatiewet	☹	☹	☹	☺
Sociaal Domein - WMO	☹	☹	☹	—
Sociaal Domein - Jeugd	☺	☹	☹	☺
Subsidieverstrekkings	☺	☹	—	—
Lokale heffingen	☺	☹	—	—
Grondexploitatie	☺	☹	—	☺

2. Ontwikkelingen & Aandachtspunten

2.1 Rechtmatigheidsverantwoording

2.2 Informatiebeveiliging en cybersecurity

2.3 Financiële positie

2.4 Wet DBA

2.5 Relevante wijzigingen in het BBV

2.6 Duurzaamheidsverantwoording

2.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college heeft voorgaand jaar voor het eerst expliciet verantwoording afgelegd over de financiële rechtmatigheid. De totstandkoming van de rechtmatigheidsverantwoording is een proces met interactie tussen verschillende gremia dat start bij het bepalen van de verantwoordingsgrens door de raad. Deze verantwoordingsgrens heeft gemeente Oosterhout vastgesteld op 1% van de lasten inclusief dotaties reserves. Dit is gelijk aan de wettelijke materialiteit die in het kader van de jaarrekeningcontrole over 2024 door ons wordt gehanteerd.

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2023 hebben we met u besproken dat aanpassing van de financiële verordening in het kader van de definitie van tijdigheid van melden begrotingsafwijkingen aan te raden is. Momenteel wordt hier aan gewerkt met als doel de gemeenteraad tijdig een nieuwe verordening te laten vaststellen.

Wijziging wet - en regelgeving

Het wetgevingstraject rondom de rechtmatigheidsverantwoording is nog niet afgerond. Bij het schrijven van deze management letter zijn de wijzigingen in het BBV en BADO in verband met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording voor advisering voorgelegd aan de Raad van State. Wijzigingen met betrekking tot de wettelijke materialiteit in het kader van de jaarrekeningcontrole en de bandbreedte voor de verantwoordingsgrens zijn niet te verwachten voor boekjaar 2024.

Wij houden u uiteraard op de hoogte omtrent de ontwikkelingen op dit vlak en de mogelijke impact hiervan op uw organisatie en de jaarrekeningcontrole.

Op 22 oktober 2024 is de aangepaste Kadernota Rechtmatigheid 2024 gepubliceerd. Na het jaar van invoering heeft de Commissie BBV vragen, ervaringen, aanbevelingen en adviezen ontvangen. Deze hebben geleid tot aanpassingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2024. Hierin heeft de Commissie ook de Q&A rechtmatigheidsverantwoording, die in november 2023 is gepubliceerd, verwerkt. De belangrijkste wijzigingen in de Kadernota Rechtmatigheid 2024 zijn:

- Tekstuele aanpassing in de modelverantwoording ten aanzien van de geconstateerde bevindingen, specifiek in relatie tot de omvang van niet rechtmatig tot stand gekomen verantwoorde baten, lasten en balansmutaties en welk deel acceptabel is op basis van de vastgestelde afspraken;
- Een aangepast hoofdstuk 2 om het bestuurlijk belang van rechtmatigheid voor raadsleden te verduidelijken;
- Er is een overzicht opgesteld dat als voorbeeld kan dienen op welke wijze de (begrotings)onrechtmatigheden inzichtelijk kunnen worden gemaakt en in de rechtmatigheidsverantwoording kan worden opgenomen met daarbij de vermelding van fouten en/of onduidelijkheden (tabel uit de Q&A van november 2023);
- Verduidelijking wanneer overschrijdingen ten aanzien van wel of niet tijdig melden als onrechtmatig worden beschouwd. Daarnaast verduidelijking van wanneer welke begrotingsonrechtmatigheden als gevolg van overschrijding van lasten en/of investeringen als acceptabel (passend in het beleid) worden beschouwd (dus wel onrechtmatig, maar acceptabel);
- Het niet meer in de rechtmatigheidsverantwoording opnemen van geconstateerd misbruik waarbij het M&O beleid is toegepast en heeft geleid tot bijvoorbeeld terugvorderingen en het opleggen van sancties. De jaarrekening is in deze situatie immers getrouw en de financiële effecten van het misbruik zijn teniet gedaan. Wel dient via de paragraaf bedrijfsvoering inzicht te worden gegeven in de aard en (financiële) impact van het bij de gemeente geconstateerde misbruik.

2.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Mogelijke doorontwikkeling VIC&A

Er is een belangrijke coördinerende rol voor de verbijzonderde interne controle functie (hierna: VIC) weggelegd ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording. Binnen de gemeente Oosterhout zijn deze werkzaamheden belegd bij team Control, cluster VIC&A. U heeft de processen zo ingericht dat met name de VIC-werkzaamheden, vastleggingen en uitkomsten de basis vormen voor de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordelijkheden voor de rechtmatigheidsverantwoording liggen veel breder, alle organisatieonderdelen en het voltallige college zijn hiervoor verantwoordelijk.

Door gebruik te maken van interne bevestigingen van de rechtmatigheid op teamleidersniveau wordt hier op enige wijze vorm aan gegeven. Interne controle in de lijn kan een volgende stap zijn naar een meer integrale verantwoordelijkheid. In die situatie kan de VIC meer acteren als derde lijn waarbij het hun taak is om de betrouwbaarheid van informatievoorziening van de eerste en tweede lijn te beoordelen. Er vindt dan een verschuiving plaats van 'de VIC als onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording naar 'de VIC als bevestiging van de getrouwheid van de rechtmatigheidsverantwoording van de verschillende teams'. Deze beweging sluit ook aan bij uw ambitie naar 'team-rechtmatigheid' en zelforganisatie zoals dit is opgenomen in het kwaliteitshandboek VIC&A.

Dit is een ontwikkeling die u nog kunt maken en die u helpt meer in control te zijn in de lijn, fouten te voorkomen en het lerend vermogen in de organisatie te vergroten. Bovendien geeft dit de organisatie meer veranderkracht doordat de VIC ook meer in een adviserende rol kan functioneren op deze manier.

Samenwerking VIC&A

Wij maken zoveel mogelijk gebruik van de door u uitgevoerde (verbijzonderde) interne controlewerkzaamheden. Vooraf heeft hierover afstemming plaatsgevonden met concern control/ VIC&A, zodat de juiste werkzaamheden door u worden gedaan wat een korte doorlooptijd van de controle bevordert. De tijdigheid van de werkzaamheden van team VIC&A is van belang. In het kader van een goede samenwerking hebben wij o.a. onze werkprogramma's ten aanzien van SiSa en grondexploitaties met de organisatie gedeeld.

We adviseren team VIC&A meer kort-cyclisch te werken. Ook datagedreven werken is een punt dat nog nadere uitwerking kan krijgen. Door frequenter in het jaar, bijvoorbeeld per kwartaal, audits uit te voeren bent u meer in staat tussentijdse aanscherpingen in processen door te voeren en fouten in de rest van het jaar te voorkomen. Ook de werkzaamheden in het kader van de aanbestedingsrechtmatigheid kunnen meer dan eens per jaar verricht worden, wat eveneens fouten in een eerder stadium kan signaleren en de omvang dus ook kan beperken. Dit bevordert ook de ontwikkelkracht van de lijn, aangezien tijdiger beeld ontstaat over risico's in de lijn en de aanbevelingen van de VIC kunnen worden geïmplementeerd.

2.2 Informatiebeveiliging en cybersecurity

1/2

Vanuit onze natuurlijke adviesrol attenderen wij u graag op een aantal ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging. Digitale weerbaarheid is hierin een belangrijk thema, mede door de toenemende eisen voor digitale veiligheid vanuit Europese wet- en regelgeving. Om de juiste weerbaarheid te bereiken dient een zorgvuldige afweging te worden gemaakt tussen het implementeren en continu bewaken van beheersingsmaatregelen en het accepteren van risico's anderzijds. Lokale overheden zijn in toenemende mate afhankelijk van de continuïteit van IT-systemen en digitale verbindingen met de buitenwereld, waardoor verstoring, uitval of een cybersecurity incident grote gevolgen kan hebben.

Op basis van onze cyber in de audit aanpak hebben wij in afstemming met uw CISO een drietal hoofdthema's op het gebied van cybersecurity besproken:

1. Security Governance & Management

Dit thema ziet toe op inzicht in het IT-landschap en kritieke IT-systemen, aanwezigheid van een informatiebeveiligingsbeleid, verantwoordelijkheden rondom informatiebeveiliging beleggen, informatiebeveiligingsbewustzijn, IT-risicomanagement, classificatie van data en/of IT-systemen, en leveranciersmanagement.

Op basis van onze werkzaamheden ten aanzien van dit thema hebben wij geconstateerd dat de gemeente Oosterhout beschikt over een overzicht van kritieke IT-systemen en documentatie die inzicht biedt in het IT-landschap. De organisatie heeft jaarlijks getoetste beheersingsmaatregelen en beschikt over een cluster informatiebeveiliging en privacy bestaande uit de volgende functies: CISO, FG, vier PO (waarvan één bij Equalit), TISO (Equalit) en ISO (Equalit). Er wordt aandacht besteed aan informatiebeveiligingstrainingen, met teamgerichte awareness trainingen in 2024. Daarnaast voert de organisatie periodieke risicoanalyses uit, waarvan de laatste in het tweede kwartaal van 2024 heeft plaatsgevonden.

2. Beveiliging van IT-systemen

Om kwetsbaarheden tegen te gaan is het van belang om IT-systemen te beveiligen. Dit houdt in dat uw organisatie de IT-systemen op een consistente manier conform de BIO configureert zodat cybersecurityincidenten, ongeautoriseerde handelingen en gijzeling van data kunnen worden tegengegaan.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat Gemeente Oosterhout beschikt over maatregelen ter beveiliging van systemen en dat deze jaarlijks wordt getoetst als onderdeel van de verplichte DigiD-verantwoording. De organisatie maakt gebruik van good practices voor het recent beleid voor het configureren en bijwerken van systemen en/of applicaties, netwerk- en netwerkcomponenten, en het gebruik van werkstations en mobiele apparaten.

3. Security operations

Security operations heeft betrekking op de activiteiten en getroffen maatregelen uitgevoerd door de organisatie om cybersecurity kwetsbaarheden te monitoren, preventief tegen te gaan, te onderzoeken en te reageren.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geconstateerd dat Gemeente Oosterhout beschikt over jaarlijkse beheersingsmaatregelen en een getest IT Continuïteitsplan. Systemen worden bijgewerkt volgens het patch management document. Een deel van de maatregelen is belegd bij serviceorganisatie Equalit.

2.2 Informatiebeveiliging en cybersecurity

2/2 Network and Information Security 2 (NIS2)

NIS2 - digitale weerbaarheid verankerd in wet- en regelgeving vanuit de EU

Om de digitale weerbaarheid van organisaties te verhogen is de NIS2 (Network and Information Security 2) richtlijn vanuit de EU vastgesteld. De NIS2 richtlijn is een update van de in 2016 ingevoerde NIS-richtlijn. In Nederland ook wel bekend als NIB2 (Netwerk- en informatiebeveiligingsrichtlijn) en/of de Wbni (Wet Beveiliging Netwerk- en Informatiesystemen). Lokale overheden zijn door de NIS2 aangewezen als organisaties die van vitaal belang zijn voor de samenleving waardoor ook uw organisatie verplicht is om de NIS2-maatregelen te implementeren. In Q3 2025 wordt NIS2 naar Nederlandse wetgeving vertaald en nadien van kracht onder de noemer 'Cyberbeveiligingswet'.

Belangrijk is dat NIS2 aanvullende eisen stelt, die niet volledig door de huidige Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) worden afgedekt, wat betekent dat in de komende periode additionele maatregelen moeten worden getroffen ten einde aan NIS2 te voldoen.

De volgende verplichtingen vallen onder NIS2:

- ▶ **Zorgplicht:** organisaties dienen een risicobeoordeling uit te voeren en op basis daarvan passende maatregelen te nemen om hun diensten te beveiligen.
- ▶ **Opleidingsplicht:** bestuursorganen dienen opgeleid te zijn, en optioneel ook werknemers, om cyberrisico's te identificeren, impact te bepalen en beveiligingsmaatregelen te selecteren.
- ▶ **Meldplicht:** cyberincidenten dienen binnen 24 uur bij de toezichthouder te worden gemeld. Tevens dient een cyberincident ook bij een sectorspecifiek Computer Security Incident Response Team (CSIRT) te worden gemeld, wat eventueel hulp en bijstand kan verlenen.
- ▶ **Toezicht:** een onafhankelijk toezichthouder zal naleving van de verplichtingen uit de richtlijn borgen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij hebben geconstateerd dat de gemeente op de hoogte is van het cybersecurityrisico dat zij lopen als organisatie. Zo heeft de gemeente meerdere onderzoeken laten uitvoeren naar de zwakheden in de IT-systemen van de gemeente.

2.3 Financiële positie

Huidige financiële positie en verwachte financiële positie

De financiële positie op basis van de jaarrekening 2023 en de begroting 2024 van de gemeente Oosterhout lijkt, op basis van het door de provincies opgestelde gemeenschappelijk financieel toezichtkader, voldoende. Volgens de normen in het GTK is het weerstandsvermogen ook voldoende.

Op basis van de perspectiefnota en (meerjaren-)begroting van de gemeente Oosterhout is de financiële positie voor 2025 sluitend. Voor de begrotingsjaren 2026 tot en met 2028 wordt een negatief saldo verwacht. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de inkomsten vanuit het Rijk teruglopen, terwijl de kosten toenemen als gevolg van inflatie, vergrijzing en de toename van taken. Een uitdaging is dan ook het beperken en beheersen van de verwachte tekorten.

Onderhoud

Een ander aspect van de financiële positie waarover wij ook in onze vorige verslag hebben gerapporteerd, is de wijze waarop de toekomstige uitgaven voor onderhoud zijn meegenomen in de cijfers. Voor de gemeente Oosterhout geldt dat hiervoor geen voorzieningen zijn gevormd in de jaarrekening en de uitgaven dus vanuit de begroting moet worden gedekt. Op dit moment wordt nog gewerkt aan actualisatie van de beheerplannen, waardoor de geschatte toekomstige uitgaven minder betrouwbaar zijn.

Voorspellend vermogen

In een gemeente is een scheiding van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden (dualisme) kenmerkend. Deze governance verhoudingen vormen de basis voor het proces “begroting en verantwoorden” (P&C cyclus) van een gemeente en is daarmee een belangrijk proces bij de gemeente Oosterhout. De gemeenteraad stelt de budgetten en kredieten (begroting) vast waarbinnen het college en de organisatie werken aan de plannen, taken en ambities. Met het knapper worden van de financiële ruimte en de financiële realisatie van de laatste jaren (ook het landelijk beeld) ontstaat er een grotere noodzaak om goed en tijdig zicht te hebben op realisatie van budgetten en oorzaken van over- en onderschrijdingen. Uit de jaarrekening 2023 blijkt dat sprake is van afwijkingen tussen begrote baten en lasten en werkelijke baten en lasten.

In ons accountantsverslag 2023 hebben wij u geadviseerd het voorspellend vermogen te verbeteren. Mede in dat kader adviseren wij:

- De diepgang en kwaliteit van de analyse van de (tussentijdse) realisatie van de programmabegroting, de voortgangsrapportage en begrotingswijzigingen te verbeteren.
- Analyses op te stellen waaruit blijkt voor welke baten en lasten de voorspelbaarheid beperkt is en hoe dit verbeterd kan worden (‘backtesting’). Ook raden wij aan tussentijds balansposten te analyseren.

2.4 Wet DBA

Kwalificatie van arbeidsrelaties

Het aantal zelfstandigen zonder personeel (zzp) is de afgelopen jaren flink gestegen. Een deel van deze groep kwalificeert als schijnzelfstandige. Dit betekent dat op basis van wet- en regelgeving eigenlijk sprake is van een arbeidsovereenkomst. Het kabinet vindt deze situatie onwenselijk, omdat de beschermende werking van het arbeidsrecht wordt ontlopen en het sociale stelsel onder druk komt te staan. Daarom zet het kabinet de komende jaren in op het aanscherpen van regels en handhaving.

Sinds de introductie van de Wet DBA in 2016 is sprake van een handhavingsmoratorium. Dit betekent dat de Belastingdienst niet controleert en handhaaft op het bestaan van een dienstbetrekking, tenzij sprake is van kwaadwillendheid. Vanaf 1 januari 2025 komt het handhavingsmoratorium te vervallen en gaat de Belastingdienst weer volledig handhaven. Hierdoor kunnen naheffingsrisico's ontstaan.

Daarnaast werkt het kabinet aan nieuwe wetgeving voor de beoordeling van arbeidsrelaties. In het Hoofdlijnenakkoord is te lezen dat de behandeling van deze wetgeving door het nieuwe kabinet zal worden voortgezet. Kort gezegd zal de nieuwe wetgeving meer nadruk leggen op de vraag of het werk en de werkende organisatorisch zijn ingebed in de organisatie van de werkverschaffer. Daarmee wordt bedoeld of het werk een kernactiviteit van de organisatie vormt en zij aan zij met werknemers wordt verricht. In dat geval zal eerder sprake zijn van een arbeidsovereenkomst. De nieuwe wetgeving zal naar verwachting niet eerder ingaan dan 1 januari 2026.

Organisaties die werken met zelfstandigen die eigenlijk werknemer zijn lopen financiële risico's. Zo is er vanaf 1 januari 2025 sprake van een naheffingsrisico vanuit de Belastingdienst. Ook kunnen zelfstandigen die eigenlijk werknemer zijn vorderingen instellen op grond van arbeidsrechtelijke verplichtingen en kunnen verplichte pensioenregelingen leiden tot pensioenvorderingen. Om dergelijke risico's te voorkomen is het voor organisaties die zelfstandigen inhuren van belang om de huidige inhuur van zelfstandigen en het inhuurproces onder de loep te nemen.

Uit inlichtingen van de ambtelijke organisatie blijkt dat de Wet DBA bekend is en hierop reeds acties in gang zijn gezet. Wij zullen met ingang van boekjaar 2025 verder aandacht geven aan dit onderwerp en de impact hiervan bepalen op onze controle.

2.5 Relevante wijzigingen in het BBV

Notitie Rente

De belangrijkste wijziging uit de notitie rente betreft een aanpassing in de toerekening van de rentelasten aan de grondexploitaties. Tot en met 2023 is het alleen toegestaan om de werkelijke rente over het vreemd vermogen (naar rato) toe te rekenen aan de grondexploitaties. Dit geldt tevens voor de toekomstige rentelasten. Met ingang van boekjaar 2025 (en eventueel 2024) wordt voor grondexploitaties geen onderscheid meer gemaakt in het BBV, waardoor de rentetoerekening plaatsvindt op basis van de reguliere omslagrente. Voor gemeente Oosterhout leidt dit tot een verhoogde rentetoerekening die een negatief effect heeft op de verwachte eindwaarde van de verschillende grondexploitaties.

We verzoeken u te documenten hoe u de notitie Rente toepast, zodat de rente-effecten verwerkt zullen worden in de waardering van uw grondexploitaties. In de nota reserves en voorzieningen 2024 heeft u de keuze vastgelegd ten aanzien van het toepassen van de toerekening van rente aan het eigen vermogen en de voorzieningen.

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken

De belangrijkste wijzigingen in de notitie grondexploitatie zien toe op de omgevingswet, die onder andere hebben geleid tot een aanpassing van de lijst met verhaalbare kostensoorten. Deze wijzigingen gaan, in verband met de invoering van de Omgevingswet in per 1 januari 2024. Deze wijzigingen hebben met name invloed op verslaggevingsaspecten bij faciliterend grondbeleid. De overige wijzigingen zien met name toe op de voorwaarden voor warme gronden, de voorbereidingskosten en gemengde projecten. Daarnaast is de rentetoerekening, zoals hierboven is toegelicht, gewijzigd.

Notitie Overhead

De commissie BBV heeft in de notitie Overhead 2023 de regelgeving met betrekking tot de toerekening van Overhead geactualiseerd, verduidelijkt en samengevoegd in één notitie. De notitie is van toepassing vanaf begroting 2025. De belangrijkste uitspraken en aanbevelingen zijn als volgt:

- **Stellige uitspraak:** Voor de berekening van de tarieven voor de lokale heffingen moet de methodiek voor toerekening van overhead worden gebruikt zoals deze is opgenomen in de financiële verordening. Deze methodiek mag niet afwijken van de overige methodieken voor het toerekenen van overhead.
- **Stellige uitspraak:** De definitie van overhead is aangescherpt waardoor alle functies die onderdeel uitmaken van een specifieke taak geen onderdeel zijn van de overhead.
- **Aanbevelingen:** De commissie adviseert om overhead niet bij de begroting vorm te geven maar door middel van de financiële verordening of door een notitie overhead aan de raad voor te leggen en deze periodiek te herzien. In deze nota neemt de gemeente keuzes op ten aanzien van: kaderstelling, methodiek en onderscheiding primaire processen en overhead.

De actualisatie van de notities staan bij u op de agenda, maar zijn nog niet verwerkt in de financiële verordening.

Voorziening voor pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers

Met de invoering van het nieuwe pensioenstelsel is besloten dat ook de APPA-pensioenaanspraken van politieke ambtsdragers in een pensioenfonds ondergebracht moeten worden. Dit zal naar verwachting per 1 januari 2028 plaatsvinden. Dat betekent dat per die datum de APPA-voorzieningen toereikend moeten zijn. Door het moeten laten vervallen van of toevoegen aan opgebouwde voorzieningen ten gevolge van schommelingen in de rekenrente kunnen mogelijk aanzienlijke tekorten ontstaan op het moment van overdracht per 1 januari 2028. Een lagere rekenrente in het laatste jaar voor de overdracht kan een aanzienlijk gevolg hebben.

2.6 Duurzaamheidsverantwoording

Context & ontwikkelingen

Voor grote, niet-beursgenoteerde ondernemingen is het vanaf 2025 verplicht te rapporteren over de impact van hun activiteiten op duurzaamheid (de CSRD). In deze regels is vastgelegd waarover verantwoording moet worden afgelegd, waarbij een actieve dialoog met de belangrijkste belanghebbenden een wezenlijk onderdeel vormt. Deze standaarden verdelen duurzaamheid in drie onderdelen: ESG (environment, social, governance).

Voor gemeenten geldt deze verplichting nog niet. Gemeenten vervullen echter wel een belangrijke rol bij het realiseren van verduurzaming in de samenleving vanuit hun maatschappelijke en regisserende rol. Denk aan de regionale energiestrategie (RES), het toezicht op energie labels van kantoorgebouwen in de gemeente en de aandacht voor meer circulariteit in de bouwopgaven. Tal van gemeenten maken inmiddels afspraken en sluiten zich aan bij diverse initiatieven. Een goed voorbeeld hiervan is het SDG-initiatief van de VNG (<https://www.sdg-nederland.nl/>) waar naast gemeente Oosterhout circa 140 andere gemeenten bij zijn aangesloten. Een bredere en diepere uitwerking van duurzaamheid wordt gevonden in het gedachtegoed van 'brede welvaart', een begrip dat meer gangbaar is binnen overheden en bijvoorbeeld ook door CBS wordt gemonitord.

Al de activiteiten die gemeenten bedenken en uitvoeren komen nog maar beperkt concreet en meetbaar terug in beleid en verantwoording. Dit blijkt ook uit onderzoek dat de Rijksuniversiteit Groningen voor BDO heeft uitgevoerd in 2023 en waarvan begin 2025 een actualisatie wordt gepubliceerd. Deze observaties en de CSRD die voor het bedrijfsleven gaat gelden, hebben geleid tot de oprichting van "the coalition of the willing", een samenwerking van o.a. gemeenten, banken, BDO en het CBS. Door deze groep is een concept handreiking opgesteld om decentrale overheden te ondersteunen bij het selecteren, structureren en inzicht bieden in de voor hen meest relevante duurzaamheidsthema's. Deze handreiking gaat ook in op de wijze waarop u als gemeente deze informatie in uw begroting en jaarstukken kan opnemen, zodat hierin ook de gewenste transparantie ontstaat voor uw belanghebbenden.

Alhoewel nog geen wettelijke plicht bestaat voor gemeenten hierover te rapporteren, krijgen gemeenten wel steeds meer te maken met dit thema vanuit de waardeketen van bedrijven en banken waartoe gemeenten ook behoren. Het is niet ondenkbaar dat op termijn ook voor gemeenten een rapportageverplichting over de belangrijkste duurzaamheidsindicatoren volgt. Hierover is geen verdere informatie bekend, anders dan dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken zich hier over buigt en al dan niet via de Commissie BBV een nadere duiding aan geeft.

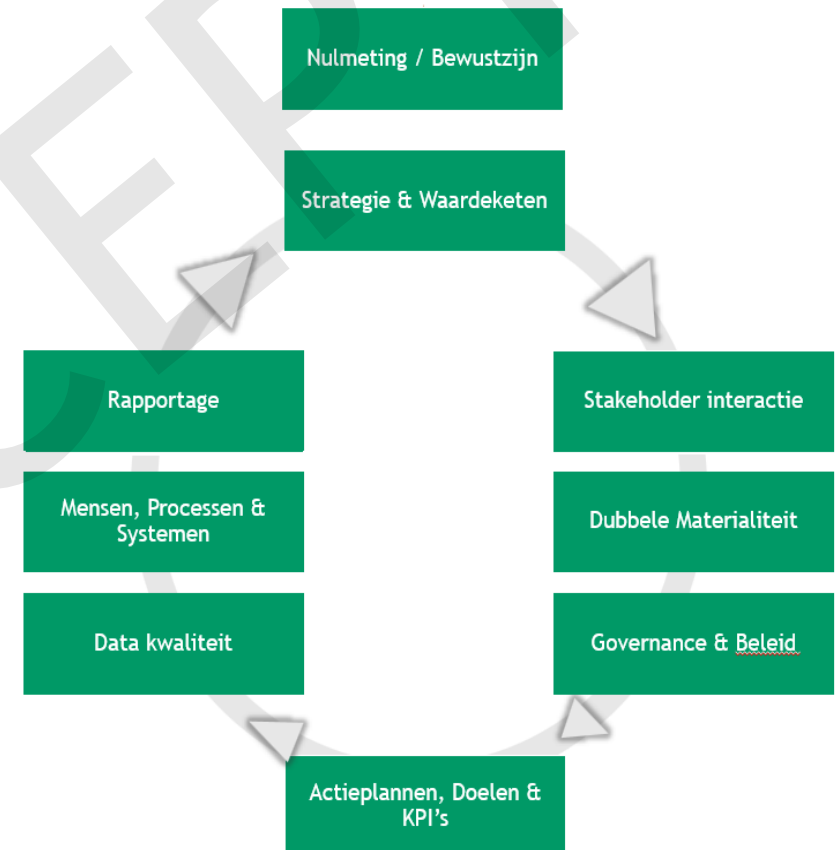
2.6 Duurzaamheidsverantwoording

Duurzaamheidsindicatoren

Met de betrokkenheid van het CBS bij de totstandkoming van de concept handreiking is gerealiseerd dat een set aan relevante indicatoren is opgesteld. Het CBS heeft van veel van deze indicatoren data beschikbaar, dan wel werkt aan de ontsluiting en monitoring hiervan. Het voordeel hiervan is dat voor gemeenten de externe data zodoende eenvoudig beschikbaar is, naast de eigen data.

Pak de handschoen op

Wij adviseren u kennis te nemen van de handreiking en een dialoog aan te gaan tussen college en raad over de route om tot meetbaar en transparant beleid hierop te komen. Zolang nog geen sprake is van verplichte toepassing is er alle ruimte om keuzes in de indicatoren of duurzaamheidsthema's te maken, bij voorbeeld door te starten met de meest belangrijke qua impact. Deze ervaring kunt u inzetten om het inzicht en de verantwoording stap voor stap te verrijken. Tegelijkertijd verwachten wij de komende periode nog meer informatie en praktische handvatten en zal op termijn ook vanuit het Ministerie van Binnenlandse Zaken, dan wel vanuit de commissie BBV een reactie volgen.

2.7 Aandachtspunten jaarrekening 2024

Aandachtspunten

Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole 2023 zijn de aandachtspunten voor de 2024 gerapporteerd. De managementletter ziet toe op de bevindingen met betrekking tot de processen en procedures. Specifiek vragen we uw aandacht voor de volgende elementen relevant voor de jaarrekening 2024 en de eindejaars controle in voorjaar 2025.

► Proces

- Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning en is zelden een volledig voorzienbaar proces. De uitbreiding van de SiSa-regelingen, wijzigingen in wettelijke vereisten, afhankelijkheid van andere (derde) partijen, zijn voorbeelden van factoren waar wij tijdens de controle mee te maken krijgen. Dit vraagt de nodige flexibiliteit van zowel ons als accountants als van de gemeentelijke organisatie.

► M&O beleid

- Aandacht voor tijdige uitvoering van de geplande werkzaamheden in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording en ontwikkeling van vastgesteld M&O beleid.

► Rechtmatigheidsverantwoording

- Tekstuele aanpassing in de modelverantwoording ten aanzien van de geconstateerde bevindingen.
- Aandacht voor de totstandkoming rechtmatigheidsverantwoording o.b.v. resultaten van uitgevoerde werkzaamheden door VIC&A.
- Aandacht voor het voorwaarden criterium; voldoende diepgang van uitgevoerde werkzaamheden alsmede concluderen van bevindingen.

► Wijzigingen BBV

- Notitie rente: toerekening rentelasten aan grondexploitaties o.b.v. de omslagrente (boekjaar 2025)
- Notitie grondexploitatie: lijst met verhaalbare kostensoorten is gewijzigd t.a.v. de omgevingswet

► Grondexploitatie:

- **Planning:** is de tijdsplanning van de projecten afgestemd op de (on)mogelijkheden in de markt? Immers, de marktbehoefte bepaalt welke projecten op welk moment te realiseren zijn.
- **Programmering:** in de afgelopen jaren hebben economische ontwikkelingen geleid tot belangrijke wijzigingen in vooral de woningbehoefte. Is er een kritische analyse van de 'mix' van woningen (huur, koop, vrije kavel appartementen, etc.) in de projecten in relatie tot de huidige marktvraag in de gemeente?
- **Prijs:** is afgewogen welke prijzen kunnen worden gehandhaafd, rekening houdend met het risico dat gronden later of in het geheel niet worden afgenomen.
- **Rente:** in welke mate wordt rekening gehouden met de notitie rente. Zie tevens paragraaf 2.5.

3. Bevindingen interim-controle jaarrekening

3.1 Controleaanpak

3.2 Onze werkzaamheden bij de processen

3.3 Overzicht van onze bevindingen bij de processen

3.4 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de IT General Controls

3.1 Controleaanpak

1/2

Controleaanpak en doel van de interim-controle

Het doel van de jaarrekeningcontrole is een oordeel tot uitdrukking brengen over de getrouwheid van de jaarrekening van gemeente Oosterhout alsmede over de rechtmatigheid van de posten en stromen verband houdend met specifieke uitkeringen. De controle heeft onder meer betrekking op het overwegen van de interne beheersing die voor het opstellen van de jaarrekening relevant is, teneinde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden passend zijn, maar niet met het doel een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing tot uitdrukking te brengen. Het gaat hierbij niet alleen over de kwaliteit van de accountantscontrole, maar ook over de wijze waarop gemeente Oosterhout hiervan kan profiteren.

Op basis van onze bevindingen bij deze werkzaamheden, geven wij, in het kader van onze natuurlijke adviesfunctie, in deze management letter aanbevelingen over de opzet van de administratieve organisatie en berichten wij u over vastgestelde tekortkomingen in de uitvoering daarvan en in hoeverre corrigerende maatregelen door management zijn genomen.

De aangelegenheden waarover wij rapporteren betreffen die tekortkomingen die tijdens de controle zijn geïdentificeerd en waarbij wij van mening zijn dat deze voldoende belangrijk zijn om verslag van te doen.

Onze inschatting van de aandachtspunten

In het kader van de controle van de jaarrekening 2024 en onze aanpak hebben wij een zogenaamde initiële risico-inschatting gemaakt. Wij zien de volgende aandachtspunten bij de controle van de jaarrekening van gemeente Oosterhout:

- ▶ In onze controlestandaarden (NV COS) wordt expliciet het risico van management override (bewuste beïnvloeding door bestuur of management van de jaarcijfers) als belangrijk te onderkennen theoretisch risico benoemd. Als accountant moeten wij in onze werkzaamheden hier specifiek aandacht aan besteden. Wij zijn van mening dat de mogelijkheden, om buiten de getroffen interne beheersmaatregelen invloed uit te oefenen op de in de jaarrekening gepresenteerde uitkomsten, beperkt zijn. Om het resterende risico te beperken beoordelen wij schattingsprocessen en bijzondere journaalposten in detail.
- ▶ Onjuiste waardering bouwgronden in exploitatie (materiële post met verschillende schattingselementen, specifiek per grondexploitatie bepaald).

3.1 Controleaanpak

2/2

Onze bevindingen

Bij de planning voor de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten. Daarnaast hebben wij beoordeeld in hoeverre sprake kan zijn van een risico omtrent corruptie of een risico omtrent het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties met de concerncontroller alsmede de medewerkers interne controle. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en -situaties, mede aan de hand van de door u opgestelde frauderisicoanalyse en de compliance vragenlijst, besproken met de gemeentesecretaris, wethouder financiën en met de auditcommissie. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen indicaties voor materiële fraude opgeleverd.

Wij hebben aandacht besteed aan de compliance met de voor u van toepassing zijnde wet- en regelgeving en overige bepalingen voor zover wij die van belang achten in het kader van onze controle van de jaarrekening. Hierbij hebben wij de naleving van wet- en regelgeving besproken, mede aan de hand van de door u opgestelde analyse in de compliance-vragenlijst. Bij die werkzaamheden hebben wij geen materiële non-compliance geconstateerd

ONZE BEVINDINGEN			
Fraude	2024	2023	Evaluatie
Frauderisicoanalyse uitgevoerd	😊	😞	In 2024 heeft een herijking van de gemeentebrede frauderisicoanalyse plaatsgevonden. Advies is om de bespreking van deze analyse te documenteren.
Gedragscode, klokkenluidersregeling en incidentenregistratie	😊	😊	—
Frauderesponsplan	😞	😞	U beschikt niet over een frauderesponsplan.
Incidenten	—	—	—

3.2 Onze werkzaamheden bij de processen

Belangrijkste processen

Aan de navolgende processen hebben wij specifiek aandacht geschonken tijdens onze interim-controle:

- ▶ Planning-en-control
- ▶ Memoriaal
- ▶ Inkoop en aanbesteden
- ▶ Personeel
- ▶ Inhuur personeel
- ▶ Participatiewet
- ▶ Sociaal domein
- ▶ Subsidieverstrekkings
- ▶ Lokale heffingen
- ▶ Grondexploitaties
- ▶ Verhuur
- ▶ Verbonden partijen
- ▶ Subsidiebatens

Voor elk proces beoordelen wij de volgende onderdelen:

- ▶ **AO/IB:** Is sprake van een actuele en toereikende procesbeschrijving met voldoende beheersmaatregelen?
- ▶ **IT-maatregelen:** Zijn in en rondom het systeem voldoende waarborgen getroffen ten aanzien van de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking?
- ▶ **VIC:** Heeft de VIC de interne beheersmaatregelen getoetst en kunnen wij daar gebruik van maken?

Indien al deze vragen positief kunnen worden beantwoord, is de organisatie optimaal in control en kunnen ook wij gebruik maken van uw eigen interne beheersing. De vaak tijdrovende en gedetailleerde gegevensgerichte werkzaamheden (die ook nog eens achteraf plaatsvinden), kunnen dan beperkt blijven tot een minimum.

Een totaal overzicht van de effectiviteit van de processen is opgenomen in hoofdstuk 3.4. Overall merken we op dat gedetailleerde procesbeschrijvingen niet altijd aanwezig zijn in de organisatie. Voor enkele processen zijn beschrijving opgenomen in formele beleidsdocumenten dan wel in de VIC-plannen. Voor een goed inzicht in de processen, risico's en interne beheersingsmaatregelen raden we u aan gedetailleerde procesbeschrijvingen beschikbaar te stellen aan de organisatie.

Data-analyse

Registratie van financiële data alsmede de interne beheersingsmaatregelen daarop vinden digitaal plaats. Indien er sprake is van een toereikende kwaliteit van de interne beheersmaatregelen, kan hiervan gebruik worden gemaakt wanneer deze ook relevant is voor de jaarrekeningcontrole. Door gebruik te maken van beschikbare digitale informatie, kan er inzicht in de beheersing van de organisatie verkregen worden. Daarnaast kan hierdoor ingespeeld worden op risico's en uitzonderingen, wat bijdraagt aan de kwaliteit van de organisatie.

Voor de periode van 1 januari tot en met 30 september 2024 is een export van de digitale inkoopflow uit Key2Finance verkregen. Deze export geeft informatie over de controle en autorisatie van inkoopfacturen, die hebben geleid tot het boeken van kosten alsmede betalingen. Deze informatie kan efficiënt en effectief gebruikt worden om de interne beheersing rondom de controle en autorisatie van kosten in kaart te brengen en te toetsen door VIC&A.

In samenspraak met VIC&A vindt momenteel een nadere analyse plaats van deze export. Hierbij wordt de kwaliteit van de data-exports, inrichting van de autorisaties en de doorlopen autorisatieflow nadere geanalyseerd. Eventuele uitkomsten rapporteren we in ons accountantsverslag.

3.3 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de processen

Totaaloverzicht processen

In het volgende overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen (zie ook hoofdstuk 3.4 t.a.v. ICT).

Processen					
	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	Impact IT	VIC	Toelichting
Planning & Control	☹️	☹️	—	—	Een formele beschrijving van het proces ontbreekt. Bij de totstandkoming van de begroting worden diverse functionarissen in de organisatie betrokken en is derhalve sprake van voldoende functiescheiding en betrokkenheid van verschillende functionarissen.
Memoriaalboekingen	☹️	☹️	—	—	Er is voldoende functiescheiding in het proces aanwezig waarbij goedkeuring vereist is van de budgethouder en financieel adviseur. Er vindt geen controle plaats om vast te stellen dat de ingevoerde memoriaalboeking overeenkomt met de goedgekeurde boeking. Een VIC-plan, inclusief VIC-werkzaamheden, rondom de controle van memoriaalboekingen ontbreekt ten tijde van onze werkzaamheden.
Inkopen & Aanbestedingen	😊	☹️	☹️	—	In nota budgethouderschap is opgenomen dat bij inkopen >1.000 euro de prestatielevering verplicht is. In Key2Financiën vindt verplichte registratie van de prestatielevering plaats als onderdeel van het controleproces van inkoopfacturen. Werkzaamheden vanuit VIC&A zijn onderhanden. De gemeente Oosterhout beschikt nog niet over een compleet contractenregister waarin alle lopende contracten zijn opgenomen met looptijd, wijze van aanbesteding, contractwaarde, afgeroepen hoeveelheid en dus signalering voor potentiële overschrijding van het aanbestedingsbedrag kan niet plaatsvinden.
Personeel	😊	☹️	☹️	😊	Het is van belang dat u vaststelt dat de procedures van ADP zodanig zijn ingericht en werken dat er geen risico's zijn op onjuist premiepercentages of onjuiste bruto-netto berekeningen. Dit kan aan de hand van een jaarlijkse ISAE-rapportage die ADP publiceert. Daarnaast kunt u zelf de parameters controleren op het moment dat deze door ADP zijn geactualiseerd, zodat het risico op onjuiste verloning wordt beperkt.
Inhuur personeel	😊	😊	☹️	😊	Inhuur derden gaat via Flex West-Brabant of DAS (Dynamisch aankoop systeem). Geen wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar.
Participatiewet	☹️	☹️	☹️	😊	Geen wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar. Klantmanagers zijn zelf beslissingsbevoegd hetgeen inhoudt dat het proces van aanvraag tot besluit in handen is van de klantmanager (geen functiescheiding). Dit wordt ondervangen door een kwaliteitstoets (steekproef) op werkprocessen in de lijn. Een kwaliteitsplan, en de daaruit voortvloeiende kwaliteitstoetsingen, zijn onderhanden bij de kwaliteitsadviseurs en hebben in 2024 niet zichtbaar plaatsgevonden. Er is een VIC-plan aanwezig, die voorziet in gegevensgerichte werkzaamheden aan de hand van verschillende dossieronderzoeken. We adviseren u functiescheiding aan te brengen in het proces, eventueel in combinatie met kwaliteitstoetsingen achteraf.

3.3 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de processen

Totaaloverzicht processen

In het volgende overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen (zie ook hoofdstuk 3.5 t.a.v. ICT).

Processen					
	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	Impact IT	VIC	Toelichting
Sociaal Domein - WMO	😊	😊	😊	—	Dit proces is vergelijkbaar met het proces van de Participatiewet. Functiescheiding in het toewijzingsproces is onvoldoende aanwezig. Daarnaast zijn kwaliteitscontroles niet zichtbaar. Het VIC-plan voorziet in verschillende dossieronderzoeken ten aanzien van het toewijzingsproces. Echter blijkt uit de uitgevoerde werkzaamheden dat de vastlegging van de identiteitscontrole (wettelijke verplichting) onvoldoende is. Controle op de naleving van deze wettelijke verplichting is hierdoor niet mogelijk. We vragen u aandacht hiervoor.
Sociaal Domein - Jeugd	😊	😊	😊	😊	Een gedeelte van het proces van inkoop en betaling van jeugdzorg is uitbesteed aan de gemeente Breda. De gemeente Oosterhout is verantwoordelijk voor het toewijzingsproces. Naast de rapportages die verkregen worden vanuit de gemeente Breda is het van belang om zelf relevante productieverantwoordingen van zorgaanbieders te ontvangen teneinde ook de eigen verantwoordelijkheid te kunnen nemen. Het VIC-plan voorziet in verschillende dossieronderzoeken ten aanzien van het toewijzingsproces alsmede gegevensgerichte werkzaamheden gericht op prestatieverlevering.
Subsidieverstrekkingsen	😊	😊	—	—	In 2024 is een nieuw subsidievolgsysteem in gebruik genomen. Met de invoering van het subsidievolgsysteem is ook een nieuwe procesbeschrijving opgesteld. Werkzaamheden vanuit VIC&A zijn onderhanden.
Lokale heffingen	😊	😊	—	—	Het opleggen, innen en afdragen van gemeentelijke belastingen is uitbesteed aan de Belastingssamenwerking West-Brabant. De gemeente heeft alleen afstemming met de Belastingssamenwerking West-Brabant naar aanleiding van ontvangen (bestuurlijke) rapportages. In het kader van de jaarafsluiting worden de nodige aansluitingen met de belastingrapportage gemaakt. Gemeente Oosterhout stelt zelf de tarieven vast voor de OZB, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing (raadsbesluit). Gezien het gemandateerde taken betreft adviseren wij u zichtbaar te controleren dat de belastingssamenwerking de juiste tarieven hanteert.
Grondexploitaties	😊	😊	—	😊	In 2024 zijn procesbeschrijvingen van de deelprocessen (het opstellen, controleren en goedkeuren van een grondexploitatieberekening, actualiseren van een grondexploitatieberekening, toerekenen van rente en interne uren, grondaankopen, grondverkoop en toerekening van bouw- en woonrijpkosten) van een grondexploitatie opgesteld. Werkzaamheden van VIC&A zijn uitgevoerd m.b.t. grondaankopen. Werkzaamheden ten aanzien van de waardering van grondexploitaties is nog niet opgepakt.

3.3 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de processen

Totaaloverzicht processen

In het volgende overzicht geven wij weer in hoeverre de processen voldoen aan de genoemde normen (zie ook hoofdstuk 3.5 t.a.v. ICT).

Processen					
	Opzet/ bestaan 2024	Opzet/ bestaan 2023	Impact IT	VIC	Toelichting
Verhuur	😊	😞	—	—	Een procedurebeschrijving is aanwezig. Interne beheersingsmaatregelen zijn voornamelijk gericht op de totstandkoming van de prijs. Tussentijdse controles en leegstandscontroles ontbreken. In VBsonline zijn de contracten vastgelegd. We raden aan periodieke controles uit te voeren op de verhuuropbrengsten om het risico op onjuiste of incomplete baten voldoende te mitigeren. Er zijn gegevensgerichte werkzaamheden vanuit VIC&A geformuleerd.
Verbonden partijen	😞	😞	—	—	De controletechnische functiescheiding is geborgd door beleids- en financieel medewerkers die aan iedere verbonden partij gekoppeld zijn. Gedurende het jaar is de betrokkenheid vanuit de gemeente Oosterhout in verbonden partijen groot. Afgevaardigden vanuit de gemeente nemen deel in overlegorganen die een adviserende rol hebben richting het AB en/of DB van de verbonden partij en ook richting eigen college en raad. Interne toetsing van de financiële transacties met verbonden partijen worden per jaareinde in de controle betrokken. Er zijn geen werkzaamheden vanuit VIC&A geformuleerd. Uit praktische overwegingen heeft u gegevensgerichte werkzaamheden per jaareinde gepland.
Subsidiebaten	😞	😞	—	—	Inkomende subsidies worden centraal vastgelegd in het SVS-IN zodat een compleet overzicht is van de aangevraagde, beschikte en lopende subsidies, de verantwoordingsmomenten en de verantwoordelijke medewerker. SVS-IN geeft een beeld van alle aangevraagde, beschikte en lopende subsidies. Daarnaast worden hierin automatische meldingen aangemaakt over belangrijke informatie over de subsidieresultaten en de mijlpalen (acties) in het subsidieproces. Dit proces is nog onderhanden. De verwachting is dat deze pilot in 2025 klaar is.

3.4 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de IT General Controls

IT-audit algemeen

In het kader van de jaarrekeningcontrole is een IT-audit uitgevoerd. De IT-audit is primair gericht op de betrouwbaarheid van de gegevensverwerking ten behoeve van de totstandkoming van de jaarrekening. Dit betekent dat de IT-audit zich niet primair richt op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.

Het inzicht in de gebruikte IT-applicaties en ondersteunende IT-infrastructuur, vormen een onderdeel van het inzicht in de interne beheersing. Algemene IT-beheersingsmaatregelen (hierna: IT General Controls) rond de IT-processen leveren een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's die voortkomen uit het gebruik van IT.

Bevindingen IT General Controls

Hierna zijn de bevindingen opgenomen met betrekking tot de opzet en het bestaan van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte IT General Controls voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole. De impact van de bevindingen met betrekking tot de IT General Controls zal bij de betreffende processen worden behandeld.

Per bevinding is de status in het huidige jaar en in het voorgaande jaar aangegeven met betrekking tot de onderzochte IT-applicaties, zijnde Key2Finaniën, Suite4SociaalDomein, en de hieraan gerelateerde IT-infrastructuur voor zover relevant voor de jaarrekeningcontrole. Onze relevante bevindingen treft u op de volgende pagina's aan.

De scope van relevante IT General Controls wordt jaarlijks beoordeeld en kan hierdoor afwijken van de scope van voorgaande jaren.

Geautomatiseerde gegevensverwerking

De accountant dient op basis van artikel 2:393, lid 4 BW aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Wij hebben de automatiseringsorganisatie uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. De interim-controle heeft enkele tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht. Voor een verdere uitwerking van de bevindingen over de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking verwijzen wij naar de volgende pagina's.

3.4 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de IT General Controls

Per applicatie

OVERZICHT EN EVALUATIE VAN ITCG - PER APPLICATIE	Key2Financiën		Suite4SociaalDomein	
Logische toegangsbeveiliging	2024	2023	2024	2023
LT.1a - Procedure autorisatiebeheer - toekennen van autorisaties	😊	😊	😊	😊
LT.1b - Procedure autorisatiebeheer - ontnemen van autorisaties	😞	😞	😞	😊
LT.2 - Periodieke controle op toegang en juistheid ingerichte autorisaties	😞	😊	😊	😊
LT.3 - Identificatie van gebruikers voor toegang tot applicaties	😊	😊	😊	😊
LT.4 - Authenticatie	😊*	😊	😊	😊
LT.5 - Administrator- en superuser-accounts	😊	😊	😊	😊

*Op basis van de ISAE-rapportage van Equalit over 2023 hebben wij het bestaan van de maatregelen voor boekjaar 2024 nog niet kunnen vaststellen. Er is echter geen aanleiding om te veronderstellen dat de maatregelen ineffectief zijn voor boekjaar 2024. De definitieve beoordeling van deze maatregelen zal plaatsvinden in het eerste kwartaal van 2025.

De impact van deze bevindingen ten aanzien van de applicaties op de processen zijn meegenomen op de volgende pagina.

3.4 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de IT General Controls

Key2Financien en Suite4SociaalDomein

#	PRIORITEIT	BEVINDING - INCL. RISICO	AANBEVELING	REACTIE MANAGEMENT
LT.1	Gemiddeld	We hebben vastgesteld dat het proces van rechten toekennen binnen Key2Financiën wordt uitgevoerd door een bevoegd medewerker en verloopt via JIRA. Echter, voor één willekeurige medewerker is geconstateerd dat aanvragen voor rechtentoekenning gebaseerd zijn op kopie historische gebruikers. Hetzelfde geldt voor Suite4SociaalDomein, dat sinds 2024 over een autorisatiematrix beschikt, maar deze (nog) niet gebruikt. Als gevolg van de tekortkomingen met betrekking tot autorisatiebeheer bestaat het risico dat de toekenning van rechten niet in lijn is met de organisatorische rollen en functies van medewerkers waarmee zij beschikking kunnen krijgen over ruimere autorisaties dan noodzakelijk voor uitoefening van hun functie, dan wel beoogde functiescheiding kunnen doorbreken.	Wij adviseren voor Key2Financiën en Suite4SociaalDomein om gebruik te maken van de opgestelde autorisatiematrix voor het toekennen en wijzigen van autorisaties. Hierbij dient minimaal de functie en de afdeling van de nieuwe medewerker, en de goedkeuring door een geautoriseerd persoon te worden vastgelegd in JIRA. Hierbij dient duidelijk te zijn dat de verzoeken op basis van de normpositie (in de autorisatiematrix) worden beoordeeld voor het aanvragen en muteren van gebruikers met rollen en rechten, alvorens deze autorisaties/rechten worden toegekend.	We nemen de aanbevelingen ter harte en zullen onze procedures hiermee optimaliseren in opzet, werking en bestaan.
LT.1	Gemiddeld	We hebben vastgesteld dat het proces van uitdiensttreding niet volgens een vaste procedure verloopt. De teamleider is doorgaans verantwoordelijk voor het afmelden van een medewerker bij uitdiensttreding. Echter, dit gebeurt niet altijd tijdig, waardoor gebruikers langer toegang behouden tot het systeem dan wenselijk is. Wij hebben vastgesteld dat autorisaties niet in alle gevallen tijdig worden ingetrokken na uitdiensttreding of functiewijziging. Dit geldt voor zowel Key2Financiën als Suite4SociaalDomein.	Wij adviseren voor Key2Financiën en Suite4SociaalDomein om een proces in te richten dat zorg draagt voor het tijdig melden en blokkeren van gebruikersaccounts wanneer medewerkers uit dienst treden.	We nemen de aanbevelingen ter harte en zullen onze procedures hiermee optimaliseren in opzet, werking en bestaan.

3.4 Overzicht van onze bevindingen t.a.v. de IT General Controls

Key2Financien en Suite4SociaalDomein

#	PRIORITEIT	BEVINDING - INCL. RISICO	AANBEVELING	REACTIE MANAGEMENT
LT.2	Laag	Voor Key2Financiën zijn reviews uitgevoerd op de gebruikers en rechten, echter is door een beperkte documentatie van de review onvoldoende aantoonbaar wat er inhoudelijk is gecontroleerd en wat de opvolging was. Voor Suite4SociaalDomein is een review op actualiteit van gebruikersaccounts en juistheid van ingerichte autorisaties uitgevoerd. Wij hebben vastgesteld dat er geen zichtbare controle plaatsvindt op de actualiteit van gebruikers en hun rechten. Daarnaast wordt de controle op de juistheid van autorisaties niet zichtbaar uitgevoerd op basis van de opgestelde autorisatiematrix, waardoor het niet inzichtelijk is of de beoogde functiescheidingen gecontroleerd zijn. Door het ontbreken van adequate naleving op gebruikersbeheerprocedures bestaat het risico dat personen teveel-, of onterechte autorisaties bezitten en hierdoor de functie-scheidingsprincipes mogelijk doorbroken kunnen worden met het risico op ongeautoriseerde handelingen. Tevens bestaat het risico dat een medewerker na uitdiensttreding toegang behoudt tot de betreffende applicaties en hierin handelingen kan uitvoeren.	Wij adviseren Gemeente Oosterhout bij de periodieke review van Key2Financiën de onderzoeksdoelstelling, verrichte werkzaamheden, bevindingen en conclusies en te treffen verbetermaatregelen te documenteren. Daarbij adviseren we om deze review minimaal jaarlijks uit te voeren. Voor de reviews van gebruikers en rechten in Suite4SociaalDomein, adviseren wij Gemeente Oosterhout de vastlegging te verbeteren, zodat achteraf aantoonbaar is dat de actualiteit van gebruikers zijn gecontroleerd en de rechten zijn gecontroleerd tegen de geformaliseerde normpositie. Het is daarbij van belang dat de opvolging ook zichtbaar gedocumenteerd wordt.	We nemen de aanbevelingen ter harte en zullen onze procedures hiermee optimaliseren in opzet, werking en bestaan.

